

Diarium patra Žige Škerpina: Kronika potovanja iz Ljubljane v Valladolid leta 1740

Luka Vidmar*

Žiga Škerpin se je rodil 5. aprila 1689 v ugledni meščanski družini v Kamniku in dobil pri krstu ime Jurij Friderik (Georgius Fridericus).¹ Leta 1703 je v samostanu Nazarje stopil v frančiškanski red, kjer si je nadel ime Žiga (Sigismundus). Po uspešno končanem študiju na frančiškanskih visokih šolah je bil leta 1712 ordiniran. Kot lektor filozofije in teologije je predaval bogoslovcem, na primer v samostanih na Trsatu pri Reki in v Ljubljani. Za pouk je napisal več filozofskih del v latinščini, med njimi komentarje Aristotelove *Fizike*, ki so ostala v rokopisu. Najvišje službe v frančiškanskem redu je opravljal v tridesetih in štiridesetih letih 18. stoletja. Dvakrat (1732–35 in 1745–48) je bil provincial hrvaško-kranjske province, poleg tega pa vizitator samostanov v madžarski (1730), avstrijski (1732), beneški (1736), rimski (najbrž 1737) in bavarski provinci (1738). Prišel je v vrhovno upravo frančiškanskega reda: leta 1736 ga je papež Klemen XII. imenoval za generalnega prokuratorja, pozneje pa je postal član generalnega definitorija. Užival je tudi zaupanje posvetnih oblasti habsburške monarhije, saj sta mu cesarja Leopold I. in Karel VI. podelila naziv cesarskega teologa, pojavil pa se je celo med kandidati za škofa v Dunajskem Novem mestu. Umrli je 26. januarja 1755 v Ljubljani.²

* Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana, luka.vidmar@zrc-sazu.si.

1 Nadškofijski arhiv Ljubljana, Župnija Kamnik, 00706, Krstna knjiga, 1685–1699, 47.

2 Greiderer, *Germania franciscana*, 240; *Mittheilungen des historischen Vereines für Krain*, 59–60; *Analecta franciscana*, 318; Bren, »Za zgodovino akademije ljubljanskih operozov«, 216–7; Furlan, »Pisatelj frančiškanske hrvaško-kranjske

Najvidnejše sledove svojega delovanja je zapustil v samostanu v Ljubljani, ki ga je dal prezidati in povišati v letih 1733–35. Posebej lep poslikan prostor je dal urediti za knjižnico. Zanj je – s pomočjo donatorjev, na službenih potovanjih in z lastnimi sredstvi – načrtno kupoval tako novejšje kot starejše knjige vključno z inkunabulami, pa ne le s področja teologije, temveč tudi s področja prava, zgodovine, medicine in naravoslovja. Ker je za nekajkrat povečal knjižni fond, velja za ustanovitelja knjižnice. Samostanski cerkvi je leta 1737 iz Rima prinesel relikvije sv. Deodata.³

Leta 1740 se je Škerpin kot predstavnik hrvaško-kranjske province udeležil generalnega kapitlja frančiškanskega reda v Valladolidu,⁴ kjer je sodeloval pri volitvah novega vodstva in obravnavi drugih vprašanj. Ves čas potovanja, ki je trajalo dobrih sedem mesecev, je očitno natančno beležil svoja doživetja, po vrnitvi pa je na podlagi popotnih zapiskov v lepopisu dokončal delo z naslovom *Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß*. Namenil ga je, kot je pojasnil na naslovni strani, uporabi tistih, ki bi v prihodnosti potovali na generalni kapitelj v Valladolid. Podobne popotne dnevnike in poročila so sestavljali tudi drugi frančiškani, ki so se udeleževali generalnih kapituljev, med njimi poljski frančiškan Protazy Neverani, ki je prav tako kot Škerpin opisal svoje potovanje v Valladolid leta 1740.⁵ Škerpinov rokopis, ki se je do danes ohranil v knjižnici frančiškanskega samostana v Kamniku,⁶

pokrajine sv. Križa», 35–6; Miklavčič, »Škerpin (Škrpin) Žiga (Sigismund)«; Hoško, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, 313; Škofljanec, *Observanti province sv. Križa in slovenske pokrajine*, 94, 95; Preinfalk, »Družina Škerpin pl. Oberfeld – primer kamniškega plemstva«, 87–8, 90.

3 Tominec, »Ob 700 letnici prihoda oo. frančiškanov v Ljubljano (1233–1933)«, 49–50; Potočnik, »Procesije v stari in novi Ljubljani«, 26; Mlinarič, »Frančiškanski samostan od ustanovitve okoli leta 1240 do preselitve leta 1784«, 132–3; Škofljanec, *Observanti province sv. Križa*, 160; Svoljšak, »Knjižna zbirka p. Žige Škerpina v ljubljanskem frančiškanskem samostanu«; Južnič, »Vakuum razsvetljenske Ljubljane v frančiškanski knjižnici«, 18; Vidmar, »Knjižnice na Slovenskem v zgodnjem novem veku«, 258.

4 Greiderer, *Germania franciscana*, 240.

5 Rok, »Interpersonal Contacts of Polish Traveling Clergyman in the 18th Century«, 201.

6 Knjižnica Frančiškanskega samostana Kamnik (KFSK), A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß, welche A. R. P. Sigismundus Skerpin Diffinitor Gñlis von Laybach aus, bis nacher Valladolid in Hispanien zu dem aldorth gehaltenen General Capitul in dem Jahr Christi 1740. berichtet, undt zu nuzlicher unterrichtung deren, so zum künftigen General Capitl dahin raisen sollen, außführlich beschriben hat*.

so raziskovalci doslej le omenjali, niso pa ga podrobneje analizirali.⁷ Kodeks, vezan v rjavo usnje, vsebuje dvesto šestdeset gosto popisanih strani (in še nekaj praznih strani). Besedilo je nemško, le posamezni izrazi in pasusi, na primer izreki ter prepisi cesarjevega patenta in napisov na spomenikih, so v latinščini.⁸ Približno polovico rokopisa je napisala ena roka, nadaljevanje pa druga. Besedilo je jasno strukturirano z datumi in imeni krajev, ki so izpisana v večji pisavi.

Škerpin se je na potovanje dobro pripravil. Na prvi pogled je presenetljiva njegova izbira poti v Španijo – ob meji med Svetim rimskim cesarstvom in Švico ter skozi Alzacijo in Burgundijo proti jugu. Pot čez severno Italijo bi bila namreč krajša, hitrejša in manj naporna, saj bi večinoma potekala po ravnini in v milejših vremenskih razmerah. Res je sicer, da je lahko Škerpin na habsburških ozemljih na severu, na primer na Tirolskem in v Porenju, pričakoval posebej naklonjen sprejem, vendar bi tudi na jugu prečkal dežele pod oblastjo habsburške hiše – milansko in parmsko vojvodino. Tako se zdi, da je na izbiro poti ključno vplivala želja po ogledu čim večjega dela Francije in tamkajšnje mreže frančiškanskih samostanov. To domnevo potrjuje tudi smer vrnitve: Škerpin se ni vrnil po isti ali najkrajši poti, ampak je iz Valladolida odpotoval proti jugozahodni Franciji, se za več dni ustavil v Parizu in se šele nato usmeril proti Svetemu rimskemu cesarstvu.

Škerpin se je po načrtovanju poti posvetil finančnemu vprašanju. Ker mu provinca – po njegovih besedah – ni mogla zagotoviti zadostnih sredstev, je skušal stroške potovanja čim bolj zmanjšati s podporo posvetnih oblasti. S pomočjo grofa Johanna Friedricha von Seilerna, drugega dvornega kanclerja na Dunaju,⁹ si je priskrbel patent cesarja Karla VI., datiran 2. januarja leta 1740, ki je njemu in njegovemu spremljevalcu v celotnem cesarstvu zagotavljal prosto pot, pa tudi brezplačen prevoz, prenočišče in prehrano. Za potovanje po Franciji je Škerpin pridobil potni list, ki ga je podpisal markiz Gaston-Pierre de Lévis-Mirepoix, francoski ambasador na cesarskem dvoru na Dunaju. *Diarium* sicer ne omenja nalog spremljevalca, vendar je bil ta gotovo zadolžen za Škerpinovo varnost.

Škerpin je iz Ljubljane odpotoval 24. januarja leta 1740. Zimske razmere so prve tedne večinoma omogočale vožnjo s sanmi z vprego.

7 Furlan, »Pisatelji frančiškanske hrvaško-kranjske pokrajine«, 35; Miklavčič, »Škerpin (Škrpin)«, 329; Dolar, »Knjižnica frančiškanskega samostana v Kamniku«, 47.

8 Za prepis nemškega dela pasusov, objavljenih v tem prispevku, se zahvaljujem Vojku Pavlinu.

9 Hutterer, Seitschek in Theimer, *300 Jahre Karl VI. (1711–1740)*, 251.

Pozneje je Škerpin uporabljal predvsem koleselj z vprego, včasih čoln ali ladjo, nekajkrat pa je moral pešačiti. V habsburških dednih deželah je vse potekalo gladko: Škerpin je jedel in prenočeval v frančiškanskih in drugih samostanih, pogosto še v hišah plemičev, meščanov in drugih prijateljev frančiškanskega reda, prijazno pa so ga sprejemali tudi posvetni oblastniki, ki so mu – v skladu s cesarjevim patentom – na stroške posameznih dežel organizirali prevoz na svojem teritoriju. Škerpin je po prečkanju Ljubelja dosegel Celovec, kjer se je med drugim poučil o starodavnem obredu ustoličevanja koroških vojvod, nato pa je potoval ob Dravi proti zahodu, med drugim skozi Špital ob Dravi, Greifenburg in Oberdrauburg. 5. februarja je zapustil Koroško in prišel v tirolski Lienz, naslednjega dne pa v Innichen, kjer so ga sprejeli v frančiškanskem samostanu. Nekaj dni pozneje je zaradi pomanjkanja snega pot nadaljeval s kolesljem. V Innsbrucku sta mu bili všeč znamenita »Zlata streha« in zbirka čudes v gradu Ambras. Potem ko je prečkal prelaz Brenner, je 17. februarja prišel v Innsbruck.

Med 25. februarjem in 9. marcem, ko je potoval ob Bodenskem jezeru in Renu oziroma ob meji med Svetim rimskim cesarstvom in Švico, se je pogosto znašel v politično in versko precej drugačnem okolju, saj je potoval tudi skozi protestantske kraje na ozemlju konfederacije. Kljub temu je lahko še marsikje uveljavljal cesarjev patent oziroma se zanesel na osebne zveze. Tako ga je v benediktinski opatiji Sankt Gallen tri dni, od 26. do 29. februarja, gostil knez in opat Joseph von Rudolphi, ki je bil po rodu Kranjec, iz Ljubljane.¹⁰ Gostitelj je bil sicer resno bolan in je umrl samo nekaj dni pozneje, 7. marca. Škerpina so lepo sprejeli tudi v habsburških mestih: 29. februarja sta mu, na primer, mestna svétnika v Konstanci za domači samostan izročila regal za osemdeset funtov rib, mesa in kruha, v Laufenburgu pa ga je 4. marca pozdravil slovesno oblečen župan s srebrnim orlom na palici, ki mu je v imenu mesta podaril veliki kositrni posodi z najboljšim rdečim in belim vinom, »welche, wie die Hydriae beÿ d[er] Hochzeit zu Cana Galilee gestaltet waren [ki sta bili oblikovani kot posodi na svatbi v Kani Galilejski]«. ¹¹ Počastitve so se še istega dne nadaljevale v samostanu Säkingen ob Renu, kjer je popotnika veličastno sprejela in obdarovala kneginja in opatinja Maria Josefa Regina von Liebenfels. Škerpin je večerjal skupaj z njo in redovnicami, za katere je zapisal, da so oblečene na pol cerkveno, na pol posvetno. Celó v kalvinskem Baslu je bil popotnik od 6. do 9. marca v hiši in pod zaščito avstrijs-

10 Prim. Duft, Gössi in Vogler, »St. Gallen«, 1340–2.

11 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 68.

kega ambasadorja Giovannija Antonia Turinettija, markiza de Priéja.¹² Najzahtevnejše preizkušnje so ga čakale šele v Franciji.

Škerpin se je v Francijo pripeljal 9. marca. Naslednjega dne je prispel v utrjeno obmejno mesto Belfort, kjer se je nastanil v kapucinskem samostanu. Zelo je bil vesel, da se mu je tam pridružil pater Benjamin Elbel iz Strasbourga, ki je s še dvema frančiškanoma prav tako potoval na generalni kapitelj. Moralni teolog Elbel¹³ je namreč v nasprotju s Škerpinom govoril francosko. Ko je 11. marca družba prišla v Arcey in si tam v krčmi privoščila kosilo, je Škerpin spoznal, da je res, o čemer je prej le slišal: v Franciji morajo tudi člani mendikantskih redov vse plačati. Odtlej se je redno pritoževal nad visokimi cenami in skromnimi obroki v francoskih krčmah.

Nato so se 15. marca začele kopičiti težave. Popotniki so morali po cesti, ki je vodila skozi močvirje in je bila razmočena zaradi dežja, nadaljevati peš in bosi. Naslednjega dne sta se izgubila dva strasbourška patra, Škerpin zaradi neznanja jezika ni mogel vprašati za pot, vrh vsega pa je voz s prtljago zvečer obtičal v globokem blatu. Potem ko so jim mimoidoči kmetje pomagali izvleči voz, so Škerpin in sopotnika v trdi temi, »mit blutigen füsßen, undt ganz Kraftloß [z okrvavljenimi nogami in popolnoma brez moči]«,¹⁴ prišli v vas Saint-Maurice. Tamkajšnjega župnika je Škerpin (očitno v latinščini) s francoskim potnim listom in darilom več lepih podobic komaj prepričal, da jim je odprl vrata in jih prenočil. Nato so se 17. marca stvari obrnile na bolje: skupina se je lahko odpeljala naprej na vozu, v Damereyju je našla izgubljena sobrata, v mestu Chalon-sur-Saône pa so jih za tri dni sprejeli frančiškani (kordeljerji).

Škerpinova skupina se je 20. marca zjutraj vkrcala na kraljevo ladjo, ki je po Saôni plula v Lyon. V Tournusu se je ustavila, tako da so se popotniki napotili k tamkajšnjim frančiškanom (rekolektom), ki so jih povabili na kosilo. Toda ladja je prehitro odplula naprej skupaj z njihovo prtljago, zato je Škerpin s spremljevalcem tekkel za njo. Za silo se je že lahko sporazumeval po francosko, zato je v neki vasi – spet s pomočjo podobic – preprosil poštnega mojstra, da je z njim odjahal do Mâcona. Tam je ujel ladjo, ki je izplula 21. marca po polnoči, vendar na njej ni zatisnil očesa: »[...] es waren nemblich sehr vill leüth, undt soldaten darauff, welche theils mit karten gespillt, theils unterschiedliche Posßen mit weibern getriben¹⁵ [...] na njej je

12 Prim. Ochs, *Geschichte der Stadt und Landschaft Basel*, 559, 598, 601.

13 Prim. Hurter, *Nomenclator literarius recentioris theologiae catholicae*, col. 1549.

14 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 92.

15 Ibid., 99.

bilo namreč veliko ljudi, vojakov, ki so delno kartali, delno preizkušali različne poze z ženskami]«.

Med 21. in 26. marcem se je Škerpin s sopotniki zadržal v Lyonu. Pohvalil je kraljevi trg (Place Bellecour), za katerega je ocenil, da je večji in lepši od Trga sv. Marka v Benetkah. Še bolj ga je navdušila mestna oskrba bolnikov, onemoglih, revežev in sirot.¹⁶ Najprej je dve uri preživel v Hôpital de la Charité, kjer so po njegovih besedah vzdrževali več kot tri tisoč revnih dečkov in deklic, ki so bili zaposleni v svilarskih in volnarskih manufakturah. Nato se je napolil v Hôtel-Dieu, v katerem so zdravili več kot tri tisoč bolnic in bolnikov: »Eß ist sich zu Verwundern über die große Pollitez, und sauberkheit deren wohnungen, undt betther, deren iedes einen grüenen fürhang hat. [Presenetljiva je velika urejenost in čistost teh bivališč in postelj, od katerih ima vsaka zeleno zaveso.]«¹⁷ Škerpin si je ogledal tudi lyonske samostane in cerkve. V jezuitskem kolegiju je občudoval knjižnico, ki je tedaj hranila približno 40.000 zvezkov.¹⁸ Ocenjeval je, da so imenitnejše knjižnice le še v Italiji. V stolnici se mu je zdela ogleda vredna predvsem znamenita astronomska ura, rekonstruirana v drugi polovici 17. stoletja,¹⁹ na kateri je opazoval točen čas ter položaj sonca, lune, planetov in zvezd, ob polni uri pa tudi premikanje figuralne skupine Marijinega oznanjenja z glasbeno spremljavo.

29. marca so popotniki prišli v Avignon, v katerem je Škerpin opazil vrsto posebnosti, povezanih z njegovo pripadnostjo papeški državi. Ugotovil je, da deluje v mestu huda inkvizicija, naperjena proti krivovercem, posebej hugenotom. Zabeležil si je tudi, da morajo tamkajšnji Judje enkrat na teden poslušati pridigo; možje morajo nositi rumen klobuk, ženske pa rumen trak okrog glave. Pater si je v Avignonu za lažje potovanje kupil muli. V samostanu frančiškanov (rekolektov) je spoznal mladeniča iz Piemonta, ki si je želel postati frančiškan. Dogovorila sta se, da bo mladenič potoval skupaj s Škerpinom in njegovim ljubljanskim spremljevalcem v Španijo ter skrbel za muli, v zameno pa bo dobil hrano in par čevljev.

Škerpin je v naslednjih dneh na jugu Francije opazal veliko število »krivovercev«. 1. aprila je ocenjeval, da živi v Nîmesu približno 40.000 duš, od tega polovica kalvincev, hugenotov, privržencev Pasquiera Quesnela in janzenistov. Od rimskih spomenikov je omenil amfiteater in tako imenovani Dianin tempelj, najbolj pa se je navdušil

16 Prim. Bouchet, *Les Hospices Civils de Lyon: Histoire de leurs hôpitaux*.

17 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 105, 106.

18 Jocteur-Montrozier, »Des jésuites et de la bibliothèque municipale de Lyon«.

19 Desmarquest, »L'horloge astronomique«.

nad akveduktom (Pont du Gard). Naslednjega dne je v Montpellieru ugotavljal, da je nekatoličanov za eno tretjino prebivalstva. Zapisal je, da je mesto znano po posebej lepih ženskah, ki pa se predajajo brezdelju, saj jih je sam videl bodisi posedati pred hišami bodisi se sprehajati. Opozoril je na znamenito univerzo, posebej na medicinsko fakulteto, kjer je študiral François Rabelais. Škerpin si je zabeležil, da si mora vsak študent medicine v Montpellieru pred zaključkom študija nadeti Rabelaisevo obleko.²⁰ Preden je zapustil tamkajšnji samostan frančiškanov (rekolektov), je za sto šestdeset liver kupil koleselj in dal vanj zapreči muli, saj ni več mogel jahati.

Že 7. aprila je Škerpin v mestu Salses-le-Château ugotavljal, da so ženske podobne Špankam. Tudi naslednjega dne je v Perpignanu opazal špansko kulturo: »[A]lhier gehet d[a]s MansVolk auf Francoschisch, d[a]s FrauVolk aber auf Spanisch gekleidet. [Tod so moški oblečeni po francosko, ženske pa po špansko.]«²¹ 9. aprila zjutraj so začeli popotniki prečkati Pireneje: hodili so peš, muli pa sta le stežka vlekli koleselj. Po dveh urah so prišli do francoske obmejne trdnjave Bellegarde, kjer so morali vojakom pokazati potne liste, podpisane v Perpignanu. Ob 11. uri so bili že v katalonskem mestu La Jonquera. Po maši so dobili zastonj kosilo (kar so v Franciji zunaj frančiškanskih samostanov doživeli le izjemoma), Škerpin pa je ugotavljal: »[...] die Franzosen, beÿ welchen selten eine betten zu sechen ist, und gar keinen respect, weniger eine affection gegen die geistlichkeit bezeigen, dahingegen die spanier sonderlich gegen den Habit S. Francisci grose Veneration tragen. [[...] Francozi, ki jih vidiš le redko moliti, ne kažejo nobenega spoštovanja, še manj naklonjenosti do duhovščine, Španci pa posebej globoko cenijo habit sv. Frančiška.]«²²

Škerpin je nato več kot mesec dni potoval po Španiji: šel je skozi Girono, Barcelono, Frago, Guadalajaro, Madrid in Segovio. V Barceloni je občudoval veličastje postnih procesij, posebej pa ga je navdušilo razkošje kraljevih rezidenc El Escorial in La Granja, v zadnji predvsem zakladnica z zlatarskimi izdelki iz kolonij ter vrtovi z vodometi, kaskadami in kipi. V Valladolid je prišel 18. maja zvečer. Nastanil se je v frančiškanskem samostanu, ki je v času generalnega kapitlja gostil približno devetsto redovnikov. Za to priložnost so postavili štirideset oltarjev, uredili pet refektorijev in najeli dvajset glasbenikov. Po končanem zasedanju je Škerpin 13. junija z obema spremljevalcema odpotoval proti Pamploni, 24. junija pa se je začel vzpenjati po pobočju Pirenejev.

20 Prim. Gordon, *F. Rabelais a la Faculté de Médecine de Montpellier*, 7.

21 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 139.

22 Ibid., 141.

25. junija se je v vasi Roncesvalles spomnil junaštva frankovskega poveljnika Rolanda, na ravnici pred mejo pa, da so tu leto prej Francozi Špancem predali princeso Luizo Elizabeto, hčerko francoskega kralja Ludvika xv. in nevesto infanta Filipa, sina španskega kralja Filipa v.²³

Škerpin se je po prečkanju meje spustil v Saint-Jean-Pied-de-Port, kjer so se začele ponavljati težave prvih dni potovanja po Franciji: negostoljubnost domačinov, drage krčme, slabe ceste in nesreča na poti: »[...] und weillen beÿ denen Franzosen kleine liebe zu erhalten, haben wir in einen wirts haus logiern, und d[a]s nachtesen theüer Zahlen müsen. [...] in ker smo bili od Francozov deležni prav malo ljubezni, smo se nastanili v krčmi, kar smo morali drago plačati.«²⁴ 26. junija je ena od Škerpinovih mul obtičala v globokem blatu, iz katerega so jo po poldrug uri prizadevanj komaj izvlekli štirje možje.

Naslednjega dne so popotniki prispeli v Bayonne, kjer so ostali skoraj tri dni. Kot po navadi se je Škerpin podrobno poučil o lokalni zgodovini, med drugim o srečanju francoske kraljice Katarine Medičejske, francoskega kralja Karla ix., španske kraljice Elizabete in vojvode Albe, ki so leta 1565 v Bayonnu obravnavali načrte za izkoreninjenje protestantizma na Nizozemskem in v Franciji.²⁵ In kot drugod je Škerpin tudi tu pozorno opazoval vsakdanje življenje. Ugotavljal je, na primer, da ženske ljubkujejo in nosijo v naročju psičke, čisto podobne bolonjskim. Škerpin je v teh dneh bival v samostanu frančiškanov (kordeljerjev), kjer ga je že prvi večer s posebnim namenom pogostil tamkajšnji provincial: »Es wolte nemblich gemelter P. Provincial, d[er] mit dem spanischen esen beÿ den Capitl gahr nicht zu friden ware, den unterschid zwischen der französchischen, und spanischen taflf beweisen. [Omenjeni pater provincial, ki ni bil prav nič zadovoljen s špansko kuhinjo na kapitlju, je namreč hotel pokazati razliko med francosko in špansko gostijo.]«²⁶ Škerpin je v Bayonnu spremenil način potovanja: oslabei muli je prodal, za svoj koleselj pa je do konca potovanja po Franciji najemal po dva konja na poštnih postajah, kar se je izkazalo za cenovno ugodno rešitev.

Škerpin je 2. julija prišel v Bordeaux. V pregledu lokalne zgodovine je poudaril, da je mesto veliko pretrpelo, na primer osvojitve Gotov, plenitev Normanov in upore proti kraljevi oblasti. Opazil je močne trgovske vezi z Anglijo in Nizozemsko ter cvetočo trgovino s francoskim vinom. Med ustanovami je omenil univerzo in akademijo znanosti,

23 Prim. Noel, »Bárbara succeeds Elizabeth ...«, 171.

24 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 207.

25 Prim. Ribera, »L'entrevue royale de Bayonne (1565)«.

26 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 211.

leposlovja in umetnosti, ki jo je leta 1712 ustanovil Ludvik XIV.,²⁷ med znamenitostmi pa t. i. Galienovo palačo (rimski amfiteater) in gotsko stolnico. Zunaj mesta so Škerpina prijazno sprejeli frančiškani (rekolekti). V samostanu je srečal znanke – sobrate iz madžarske province, med njimi Capistrana Seebacha,²⁸ ki je želel odpotovati skupaj z njim. Ker pa zaradi nevarne otekline na prsih ni smel na pot, je ostal v bolniški sobi in tam čez čas umrl.

V Cubzacu se je Škerpín 3. julija sprl s poštnim hlapcem, ki je od njega zahteval napitnino deset soujev, čeprav mu jih je po predpisih pripadalo samo pet. Škerpina je podrl na tla in mu poškodoval koleselj, vendar se je nato vse uredilo. V Cavignacu je popotnika čakalo lepše presenečenje, ki je po njegovih besedah mejilo na čudež: tamkajšnji župnik ga je, takoj ko ga je zagledal, povabil na dobro kosilo. 5. julija je Škerpín prišel do Poitiersa, za katerega je ugotavljal, da kljub velikosti ni dobro zgrajen in vsebuje veliko praznega prostora. Popotnik je med ogleda vredne stavbe uvrstil (gotsko) stolnico, palačo grofov Poitou in ruševine rimskega amfiteatra. Kot zanimivost si je zabeležil, da pripada naziv opata pri cerkvi sv. Hilarija kralju, zato se ljudje šalijo, da je ta opat zaposlen pri kraljici. Morda si je Škerpín zunaj mesta ogledal dolmen (*Pierre levée*). Vsekakor se je seznanil z legendo, po kateri je to strukturo na štirih stebrih postavila sv. Rade-gunda, prekratki peti steber pa je postavil hudič. Škerpín je zgodbo z napako vred (svetnica je pomotoma preimenovana v Adelgundo) očitno prepisal iz topografskega priročnika, ki ga je sestavil Paul Ludolph Berckenmeyer.²⁹

Ko se je Škerpín 7. julija peljal skozi La Haye, se je spomnil, da se je tu rodil Descartes. V Lochesu je obiskal cerkev Notre-Dame, slovečo po relikviji Marijinega pasu, in videl grob Agnès Sorel, metrese kralja Karla VII.³⁰ Naslednjega dne se je pripeljal v Blois, kjer je prenočil v samostanu frančiškanov (kordeljerjev). Med zgodovinskimi dogodki v mestu je izpostavil dve zasedanji generalnih stanov – leta 1576, ko je bila sprejeta odločitev o boju proti hugenotom, in leta 1588, ko so umorili vojvodo Guisa in njegovega brata, kardinala Guisa. Najbolj je občudoval lep, širok in dolg most z obeliskom (delo Jacquesa Gabriela). Zelo je pohvalil tudi prebivalce: sloveli naj bi po prijaznosti, med njimi naj bi bilo veliko umetnikov, posebej urarjev, na območju Bloisa in Orléansa pa naj bi bila doma najlepša izgovorjava francoščine.

27 Prim. Courteault, »Listes des membres, des protecteurs, des directeurs«, 353.

28 *Schematismus Provinciae Hungariae Reformatae*, 15.

29 Prim. Berckenmeyer, *Neu-vermehrter Curieuseur Antiquarius*, 128.

30 Prim. Charlier, »Qui a tué la Dame de Beauté?«.

V Orléansu so Škerpina 9. julija lepo sprejeli frančiškani (rekolekti). Popotnik je v pregledu zgodovine mesta največ pozornosti namenil Ivani Orleanski: »[D]ie Franzosen erheben dises Magdlein himmel hoch alß eine Prophetin, die Engeländ hingegen stasen sie alß eine hex in die unterste Hölle. [Francozi povzdigujejo to dekle v nebo, Angleži pa jo – nasprotno – kot čarovnico postavljajo v najgloblji pekel.]«³¹ Na mostu (Pont des Tourelles) si je ogledal spomenik v njeno čast, ki so ga sestavljali kipi Marije z mrtvim Kristusom v naročju ter klečečih Karla VII. in Ivane Orleanske.³² Sicer pa je Škercin ugotavljal, da je dežela Orléanais žitnica Francije in da rastejo tu najboljše trte.

Škercin se je 11. julija približal Parizu. Navdušen je bil nad urejeno okolico francoske prestolnice. Zapisal je, da ime za nekdanje rimsko mesto (Lutetia) izpeljujejo iz latinskega izraza za blato (lutum), ki pa ga danes tod ni več veliko; ceste so bile namreč še približno štirideset milj zunaj Pariza tlakovane s kamni in obrobene z drevoredi, tako da je bila okolica bolj podobna lepo okrašenemu vrtu. Popotnik se je v Parizu nastanil v frančiškanskem samostanu (kordeljerjev) v bližini Sorbone. Tam si je ogledal novi del, v katerem je bil avditorij za disputacije in v katerem so živeli študenti teologije skupaj s svojim vikarjem, in stari del, v katerem so živeli patri – sorbonski bakalavri in doktorji. Nato je kritično ocenil (poznogotski) refektorij in hrano, ki so jo tam stregli. Zapisal si je, da je v lepo okrašeni kapiteljski dvorani pokopan teolog Nicolas de Lyre, v veličastni, toda pretemni (gotski) cerkvi pa teolog Alexander de Hales. Všeč mu je bil vrt, v katerem so se po prijetni senci sprehajali tako študenti teologije kot odlični gospodje.³³

Gvardijan je Škercina obravnaval kot visokega gosta. Poleg posebnih jedi in vina mu je dodelil tudi posebnega vodnika – sorbonskega bakalavra. Vsak dan ob petih zjutraj in ob dveh popoldne se je Škercin skupaj s pariškim spremljevalcem odpeljal iz samostana v udobni štirisedežni kočiji in si ogledoval znamenitosti. Od javnih ustanov je naredila nanj največji vtis univerza. Za znamenje njenega visokega ugleda je imel, da ima rektor pri javnih promocijah prednost pred nuncijem, kardinali in peri, pri pogrebu kraljice pa hodi skupaj s pariškim nadškofom.³⁴

Škercin je od pariških znamenitosti opisal predvsem mestna vrata in mostove, s katerih si je prepisoval latinske napise. Všeč mu je bila serija monumentalnih mestnih vrat, ki jih je dal postaviti

31 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 232.

32 Prim. Jarry, »L'érection du monument de Jeanne d'Arc«.

33 Prim. Beaumont-Maillet, *Le Grand Couvent des Cordeliers de Paris*.

34 Prim. Lusignan, »Vérité garde le roy«, 225–91.

Ludvik XIV.³⁵ Za vrata sv. Martina, zgrajena za proslavitev zmag v francosko-nizozemski vojni, je pravilno ugotovil, da so zasnovana »gleich einer triumphporten [kot slavolok]«. ³⁶ Za najlepša je razglasil vrata sv. Dionizija, na katerih je občudoval mojstrsko izklesane vojne trofeje, prizora *Prečkanje Rena* in *Zavzetje Maastrichta* ter posvetilo kralju (LUDOVICO MAGNO), izpisano s pozlačenimi črkami. Na obeh straneh mostu Notre-Dame si je ogledal lepe hiše in kipe kraljev, s posebnim zanimanjem pa tudi distih, vklesan v enega od lokov, ki je govoril o mojstrstvu glavnega arhitekta – veronskega frančiškana Giovannija Gioconda. Ob mostu je Škerpin videl črpalki, ki sta dovajali vodo pariškim fontanam. Noben most pa se po njegovem mnenju ni mogel kosati z mostom Pont-Neuf, na katerem je občudoval bronasti konjeniški spomenik Henrika IV., dokončan do leta 1635.³⁷

Škerpin se je 14. julija odpeljal v Versailles, kjer se je nastanil v samostanu frančiškanov (rekolektov). Ugotovil je, da ni v Evropi nobene stavbe, ki bi bila kraljevi palači v Versaillesu enaka po simetriji. Najlepša se mu je zdela vrtna fasada. Opozoril je, da je na tej strani ena sama dvorana (Galerie des Glaces), ki vzbuja v vseh tujcih občudovanje: obložena je z marmorjem ter okrašena s pozlato, slikami najboljših mojstrov in prekrasnimi ogledali. Škerpin se je še bolj navdušil nad Herkulovo dvorano, dokončano leta 1736, ki jo je označil za najsijajnejšo v Evropi. V njej je občudoval слиki Paola Veroneseja, *Rebeko pri vodnjaku* in *Večerjo v Simonovi hiši*, za katero je pravilno zapisal, da je prišla kot darilo Beneške republike.³⁸ Na koncu je ponosno poudaril, da je obiskal »auch die königß zimmer, beÿ desen abwesenheit [tudi sobo kralja v njegovi odsotnosti]«, ³⁹ s čimer je mislil na kraljevo stanovanje vključno s paradno spalnico v prvem nadstropju osrednjega dela palače.

Škerpin je nato obiskal še vrtove, ki jih je označil za eno od čudes novega sveta. Zabeležil si je, da so odprti dan in noč, da dovajajo vodo zanje posebne in drage črpalke (Machine de Marly) in da delujejo nekatere fontane ves čas, nekatere pa le določen čas. V bližini oranžerije si je popotnik ogledal znameniti Le Nôtrov Labirint s fontanami in kiparskimi skupinami, ki so upodabljale Ezopove basni.⁴⁰ Ob velikem kanalu je obiskal še palačo Trianon, vso obloženo z belim marmorjem in stebri iz rdečega marmorja. 16. julija se je

35 Prim. Burke, *The Fabrication of Louis XIV*, 19, 78.

36 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 238.

37 Dubost, »Henri IV au Pont-Neuf: Genèse«.

38 Prim. Lemoine, *Versailles and Trianon*, 38.

39 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 253.

40 Prim. Thompson, *The Sun King's Garden*, 137, 141.

vrnil v Pariz, naslednjega dne pa odpotoval naprej. Dneve, preživete v Parizu in Versaillesu, je imenoval »UnVerglichlichen Paris urlaub [nepozabne pariške počitnice]«. ⁴¹

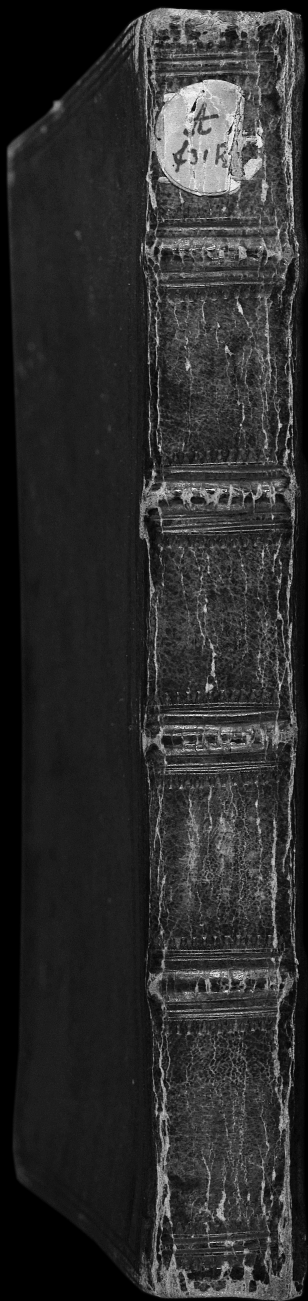
Od Pariza naprej je *Diarium* vedno bolj redkobeseden: opisi krajev in znamenitosti so kratki, ponekod nadomeščeni samo z omembami, večinoma manjkajo celo datumi. Očitno je Škerpinova vnema za zapisovanje popotnih vtisov tedaj popustila. Vsekakor je pater 17. julija potoval skozi Charenton-le-Pont, kosil v Mormantu in prenočil v Provinsu. Zabeležil si je, da slovi to mesto po vrtnicah, okolica pa daje veliko žita in lesa. Nato je šel skozi Nogent-sur-Seine in Troyes. Opazil je, da ima to veliko in utrjeno trgovsko mesto dobro zgrajeno (gotsko) katedralo ter veliko drugih cerkva in samostanov. Pot ga je nato vodila skozi Montiéramey in Bar-sur-Aube, kjer si je zabeležil, da daje okolica dobra vina.

Skozi Vesoul in Belfort se je pripeljal v Basel, kjer je bil spet gost markiza de Priéja, 30. julija pa je odpotoval naprej. Od tega mesta naprej *Diarium* samo še našteva kraje (brez datumov), skozi katere se je Škerpin vračal domov, med drugim Säckingem, Sigmaringen, Riedlingen, Ulm in Ichenhausen. Popotnik se je od Augsburga po reki Lech spustil do Raina, nato pa po Donavi do Dunaja. V Ljubljano se je – kot čisto na koncu poroča *Diarium* – srečno vrnil 10. septembra 1740.

41 KFSK, A.f.31.R2, *Diarium oder Kurze beschreibung*, 251.

Slika 1: Portret Žige Škerpina, po 1740, knjižnica
Frančiškanskega samostana Ljubljana – Center.
(Foto: Luka Vidmar.)

Slika 2: Kodeks s Škerpinovim potopisom *Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß*, 1740, knjižnica Frančiškanskega samostana Kamnik. (Foto: Marko Zaplatil.)

Diarium

oder

Quere Beschreibung der Reise, welche
H. L. L. Sigismundus Škerpin Diffinitor
Jalis von Zagbarr and, für unser Vallado,
"die in Hispanien zu dem alldort gefalt",
"dem General Capitul in dem Jahr Christi
1740. bruchet, und zu ungleicher Unternehmung
denn, so zum künftigen General Capitul da",
"zu zeigen sollen, außzufolien zu geben hat."

Slika 3: Naslovna stran Škerpinovega potopisa, 1740, knjižnica Frančiškanskega samostana Kamnik. (Foto: Marko Zaplatil.)

Slika 4: Cestna zapora pri Lienzu, ki jo je Škerpin prečkal 6. februarja 1740 in opisal v potopisu. (Foto: Luka Vidmar.)

BIBLIOGRAFIJA

Viri

Knjižnica Frančiškanskega samostana Kamnik (KFSK), A.f.31.R2, Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß, welche A. R. P. Sigismundus Skerpin Diffinitor Gñlis von Laybach aus, bis nacher Valladolid in Hispanien zu dem aldorth gehaltenen General Capitul in dem Jahr Christi 1740. berichtet, undt zu nuzlicher unterrichtung deren, so zum künftigen General Capitl dahin raisen sollen, außführlich beschriben hat.

Nadškofijski arhiv Ljubljana, Župnija Kamnik, 00706, Krstna knjiga, 1685-1699.

Literatura

Analecta franciscana sive Chronica aliaque varia documenta ad historiam Fratrum Minorum spectantia 1. Quaracchi: Typographia Collegii S. Bonaventurae, 1885.

Beaumont-Maillet, Laure. *Le Grand Couvent des Cordeliers de Paris: Étude historique et archéologique de XIIIe siècle à nos jours*. Pariz: Champion, 1975.

Berckenmeyer, Paul Ludolph. *Neu-vermehrter Curieuser Antiquarius*. Hamburg: Herold, 1738.

Bouchet, Alain. *Les Hospices Civils de Lyon: Histoire de leurs hôpitaux*. Lyon: Editions Lyonnaises d'Art et d'Histoire, 2003.

Bren, Hugo. »Za zgodovino akademije ljubljanskih operozov«. *Car-niola* 9 (1919): 205-17.

Burke, Peter. *The Fabrication of Louis XIV*. New Haven, London: Yale University Press, 1992.

Charlier, Philippe. »Qui a tué la Dame de Beauté? Étude scientifique des restes d'Agnès Sorel (1422-1450)«. *Histoire des sciences médicales* 40, št. 3 (2006): 255-63.

Courteault, Paul. »Listes des membres, des protecteurs, des directeurs et présidents, des secrétaires perpétuels et secrétaires généraux de l'académie de 1712 à 1912«. *Actes de l'Académie nationale des sciences, belles-lettres et arts de Bordeaux* 4, št. 1 (1913): 327-57.

Desmarquest, Éric. »L'horloge astronomique«. V: *Lyon, primatiale des Gaules*, ur. Jean-Dominique Durand, Didier Repellin in Nicolas Reveyron, 247-53. Strasbourg: La Nuée Bleue, 2013.

- Dolar, Jaro. »Knjižnica frančiškanskega samostana v Kamniku«. V: *Petsto let frančiškanov v Kamniku*, ur. Emilijan Cevc, 45-48. Kamnik: Kulturni center, 1993.
- Dubost, Jean-François. »Henri IV au Pont-Neuf: Genèse, hésitations sémantiques et détournements d'une effigie royale (1604-1640)«. V: *Henri IV: Art et pouvoir*, ur. Colette Nativel, 129-59. Tours: Presses universitaires François-Rabelais, Presses universitaires de Rennes, 2016.
- Duft, Johannes, Anton Gössi in Werner Vogler. »St. Gallen«. V: *Helvetica Sacra* III, 1, ur. Elsanne Gilomen-Schenkel, 1180-369. Bern: Francke Verlag, 1986.
- Furlan, Alfonz. »Pisatelji frančiškanske hrvatsko-kranjske pokrajine sv. Križa«. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 21, št. 1-2 (1926): 29-57.
- Gordon, R. F. *Rabelais à la Faculté de Médecine de Montpellier: Autographes, documents et fac-simile*. Montpellier: Coulet, 1876.
- Greiderer, Vigilius. *Germania franciscana, seu Chronicon geographo-historicum Ordinis S. P. Francisci in Germania* 1. Innsbruck: Trattner, 1777.
- Hoško, Franjo Emanuel. *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2002.
- Hurter, Hugo. *Nomenclator literarius recentioris theologiae catholicae theologos exhibens* 2. Innsbruck: Libreria academica Wagneriana, 1893.
- Hutterer, Herbert, Stefan Seitschek in Gerald Theimer, ur. *300 Jahre Karl VI. (1711-1740): Spuren der Herrschaft des »letzten« Habsburgers*. Dunaj: Generaldirektion des Österreichischen Staatsarchivs, 2011.
- Jarry, Eugène. »L'érection du monument de Jeanne d'Arc sur le pont d'Orléans«. *Mémoires de la Société archéologique et historique de l'Orléanais* 33 (1911): 501-13.
- Jocteur-Montrozier, Yves. »Des jésuites et de la bibliothèque municipale de Lyon«. V: *Les jésuites à Lyon: xviie-xxe siècle*, ur. Étienne Fouilloux in Bernard Hours, 95-109. Lyon: ENS Éditions, 2005.
- Južnič, Stanislav. »Vakuum razsvetljenske Ljubljane v frančiškanski knjižnici«. *Vakuumist* 31, št. 1 (2011): 15-29.
- Lemoine, Pierre. *Versailles and Trianon*. Pariz: Réunion des musées nationaux, 1990.
- Lusignan, Serge. »Vérité garde le roy«: *La construction d'une identité universitaire en France (xiiie-xve siècle)*. Pariz: Éditions de la Sorbonne, 1999.
- Miklavčič, Maks. »Skerpin (Škrpin) Žiga (Sigismund)«. V: *Slovenski biografski leksikon* 10, ur. Alfonz Gspan, 329. Ljubljana: SAZU, 1967.
- Mittheilungen des historischen Vereines für Krain* 18, št. 9 (1863).

- Mlinarič, Jože. »Frančiškanski samostan od ustanovitve okoli leta 1240 do preselitve leta 1784«. V: *Frančiškani v Ljubljani: Samostan, cerkev in župnija Marijinega oznanjenja*, ur. Silvin Krajnc, 81–148. Ljubljana: Samostan in župnija Marijinega oznanjenja, 2000.
- Noel, Charles C. »'Bárbara succeeds Elizabeth ...': The Feminisation and Domestication of Politics in the Spanish Monarchy, 1701–1759«. V: *Queenship in Europe 1660–1815: The Role of Consort*, ur. Clarissa Campbell Orr, 155–85. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Ochs, Peter. *Geschichte der Stadt und Landschaft Basel* 7. Basel: Schweighauser, 1821.
- Potočnik, A. »Procesije v stari in novi Ljubljani«. *Kronika slovenskih mest* 7 (1940): 13–20, 25–35.
- Preinfalk, Miha. »Družina Škerpin pl. Oberfeld – primer kamniškega plemstva«. *Kamniški zbornik* 25 (2020): 85–92.
- Ribera, Jean-Michel. »L'entrevue royale de Bayonne (1565), d'après la correspondance de Jean Ébrard de Saint-Sulpice, ambassadeur du roi de France à Madrid«. *Annales du Midi* 118 (2006): 181–201.
- Rok, Bogdan. »Interpersonal Contacts of Polish Traveling Clergyman in the 18th Century«. *Saeculum Christianum* 24 (2017): 200–16.
- Schematismus Provinciae Hungariae Reformatae nunc Sanctae Mariae nuncupatae Ordinis Minorum S. P. Francisci*. Bratislava: Shreiber, 1863.
- Svoljšak, Sonja. »Knjižna zbirka p. Žige Škerpina v ljubljanskem frančiškanskem samostanu«. *Knjižnica* 53, št. 1–2 (2009): 7–31.
- Škofljanec, Jože. »Observanti province sv. Križa in slovenske pokrajine od konca 15. do srede 18. stoletja«. Doktorska disertacija. Ljubljana: Jože Škofljanec, 2008.
- Thompson, Ian. *The Sun King's Garden: Louis XIV, André Le Nôtre and the Creation of the Gardens of Versailles*. New York: Bloomsbury, 2006.
- Tominec, Angelik. »Ob 700-letnici prihoda frančiškanov v Ljubljano (1233–1933)«. *Kronika mestne občine ljubljanske* 1, št. 1 (1934): 47–52.
- Vidmar, Luka. »Knjižnice na Slovenskem v zgodnjem novem veku«. *Jezik in slovstvo* 67, št. 1–2 (2022): 253–81.

IZVLEČEK

Leta 1740 se je oče Žiga Škerpin (Sigismundus Skerpin, 1689–1755) kot predstavnik hrvaške in kranjske province frančiškanskega reda udeležil generalnega kapitlja frančiškanskega reda v Kastilji. Med potjo iz Ljubljane v Valladolid in nazaj, ki je trajala od 24. januarja do 10. septembra, je svoje doživljaje zapisoval. Po vrnitvi je nato dokončal rokopis *Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß*, ki ga hranijo v frančiškanskem samostanu v Kamniku. Besedilo je nemško, le nekateri odlomki so v latinščini. Škerpin je potoval po Kranjski, Koroški in Tirolski, vzdolž meje med Svetim rimskim cesarstvom in Švicarsko konfederacijo, nato pa po Alzaciji in Burgundiji proti jugu, saj je želel videti čim več Francije. V Franciji se je zadržal tudi na poti domov: iz Valladolida je potoval skozi jugozahodno Francijo ter se za nekaj dni ustavil v Parizu in Versaillesu. Po habsburških dednih deželah je potovanje potekalo brez težav: Škerpin je prenočeval v frančiškanskih in drugih samostanih, prijazno pa so ga sprejele tudi posvetne oblasti. Ko je potoval ob Bodenskem jezeru in Renu, se je pogosto znašel v politično in versko drugačnem okolju, na primer na protestantskih območjih Švicarske konfederacije (npr. v Baslu). Na največje težave je naletel v Franciji, deloma tudi zato, ker ni znal francosko. Redno se je pritoževal nad Francozi in njihovim pomanjkanjem spoštovanja do duhovščine, splošno negostoljubnostjo in visokimi cenami. Kljub temu pa sta ga navdušili urejenost francoskih cerkvenih, državnih in mestnih ustanov, zlasti samostanov, univerz in bolnišnic, ter veličina arhitekturnih in inženirskih dosežkov, kot so ceste, mostovi, utrdbe, vodne črpalke in kanali. V Španiji, kjer je opazil veliko spoštovanje do duhovnikov, zlasti do frančiškanov, se je počutil bolj sprejetega.

KLJUČNE BESEDE: potopis, frančiškani, 18. stoletje, Francija, Španija, Švica

Father Žiga Škerpin's *Diary*: Chronicle of the Journey from Ljubljana to Valladolid in 1740

ABSTRACT

In 1740, Father Žiga Škerpin (Sigismundus Skerpin, 1689–1755) attended the General Chapter of the Franciscan Order in Castile as a representative of the Croatian and Carniolan Province of the Franciscan Order. During the journey from Ljubljana to Valladolid and back, which lasted from 24 January to 10 September, he recorded his experiences. After the return, he completed the manuscript *Diarium oder Kurze beschreibung der Raiß*, which is kept in the Franciscan Monastery in Kamnik. The text is in German, except for a few passages in Latin. Škerpin travelled through Carniola, Carinthia, and Tyrol, along the border between the Holy Roman Empire and the Swiss Confederation, and then through Alsace and Burgundy to the south, as he wanted to see as much of France as possible. He also stayed in France for a long time on his way home: from Valladolid he travelled through southwestern France and stopped for several days in Paris and Versailles. In the Habsburg hereditary lands, the journey went smoothly: Škerpin spent the night in Franciscan and other monasteries, and he was also received kindly by the secular authorities. When he travelled along Lake Constance and the Rhine, he often found himself in a politically and religiously different environment, for example in the Protestant areas of the Swiss Confederation (e.g. Basel). He encountered the greatest difficulties in France, partly because he did not know French. He regularly complained about the lack of respect of the French towards the clergy, their general inhospitality and high prices. Regardless, he was taken by the orderliness of French ecclesiastical, state, and city institutions, especially monasteries, universities, and hospitals, and the grandeur of architectural and engineering achievements, such as roads, bridges, forts, water pumps, and canals. He felt more accepted in Spain, where he noticed a great respect for priests, especially the Franciscans.

KEYWORDS: travelogue, Franciscans, 18th century, France, Spain, Switzerland